

Технології політичні (грец. *techne* — майстерність і *logos* — вчення) — сукупність процедур, засобів, способів вирішення політичних завдань, які застосовуються у певному алгоритмі й спрямовані на досягнення необхідного політ. результату та завдань політ. менеджменту (зокрема, зміну політ. поведінки громадян). **Т.п.** — це також і сукупність методів та систем послідовних дій, спрямованих на досягнення політ. мети. Виникли в давнину, як і власне політика. Вже в первісних сусп-вах були жерці, фахівці з ритуалів, навіювань, маніпуляції думкою натовпу та ін. У стар. Греції завдяки мистецтву софістів були розроблені прийоми публічної полеміки, аргументації, логіки, виборних технологій, в старод. Римі вдосконалені правові механізми та створені ін-ти, що дозволяли управляти різними політ. процесами. Особливий розвиток **Т.п.** отримали в Новий час (завдяки інтенсивним виборним процесам) і в новітній час в тоталіт. сусп-вах (завдяки затребуваності технік пропаганди). Процеси демократизації в ХХ ст. призвели до зниження питомої ваги насильства, силового вирішення проблем у сфері політ. упр-ня. Зміщення акцентів у способах досягнення політ. цілей сталося через утвердження в сусп-ві цінностей та принципів прав. держави, ідеологічного і політ. плюралізму, обмеження законом дій вищих державних посадових осіб тощо. Таким чином, **Т.п.** — це такі способи впливу на людей з метою зміни їх політ. поведінки, які виключають застосування прямого примусу і фізичного насильства. Мета **Т.п.** — оптимізація виконання суб'єктами політики своїх завдань і обов'язків за допомогою раціон. засобів, вироблення відповідного алгоритму поведінки. Функціонування нових **Т.п.** завжди пов'язане з потребою оптимізувати політ. управління, оперативно тиражувати спеціальні прийоми і процедури.

Існує багато різноманітних **Т.п.**, щоб обрати найоптимальнішу з них, необхідно діагностувати політ. ситуацію, здатність електорального поля сприймати політтехнологічні дії, подбати про створення індивідуальної стратегії для конкретного політ. актора, а також про систематичне отримання інформації в процесі реалізації цієї технології тощо.

Чинники, які повинні враховуватись при підборі та формуванні **Т.п.**: особливості нац. життя і нац. характеру (які нац. цінності культивуються, а які проблематично сприймаються в сусп-ві; якими є нац. відносини); особливості соціально-економічного розвитку держави; її зовнішньополітична орієнтація (на виборах різного рівня в Україні ключовою темою для ідентифікування політ. сили була й залишається орієнтація на Захід (Європу, США) або Схід (Росію), у зв'язку з чим політиків умовно поділяють на прозахідних і проросійських); політ. режим (чим демократичніший він, тим ширшими є можливості для самостійного політ. волевиявлення особистості); законодавство (використання багатьох **Т.п.** залежить від норм виборчого законодавства); особливості політ. еліт; наявність діаспори; критерії оцінювання суб'єкта політики; географічні та кліматичні умови життя суспільства (політ. орієнтації, уподобання людей можуть мати виражену регіональну специфіку); соціокультурні, гендерні традиції; релігійний чинник; особливості темпоритму життя (швидкість сприйняття політ. інформації); міфологія (формування образів героїв, антигероїв, референтних осіб); мовні особливості; сприйняття кольорів тощо. По-різному сприймають **Т.п.** молодь і літні люди, мешканці міст і сіл, представники різних професій, безпосередні учасники політичних процесів і ті, хто дізнається про них із ЗМІ, що доводиться враховувати у політтехнологічній практиці.

Для успішного застосування **Т.п.** необхідно знати мету, іміджеві характеристики суб'єкта політики, володіти методами конструювання політтехнологічних проєктів, акцій, враховувати найрізноманітніші особливості життєдіяльності індивідів, груп і масштабних соціальних утворень. Обов'язковим елементом **Т.п.** є політ. дія, ефективність якої залежить від схильності об'єктів, на які вона спрямована, до її сприйняття (психологічної готовності до дії). В основі формування **Т.п.** знаходиться маніпулювання, яке є прихованим управлінням політ. свідомістю та поведінкою людей з метою примусу їх до дії/бездіяльності.

Більшість **Т.п.** спрямовуються на досягнення необхідних результатів у боротьбі за владу (здобуття, зміцнення, її розширення). У політ. практиці вони реалізуються як виборчі технології — інформаційні, пропагандистські,

організаційні дії, спрямовані на забезпечення перемоги суб'єкту виборчого процесу. Однак можуть бути довиборчі, виборчі та після виборчі технології.

Існує багато критеріїв для класифікації **Т.п.** Залежно від політ. режиму: демократичні і недемократичні; за рівнем впливу на суспільство: базові і другорядні; за метою: створення сприятливого для політика порядку денного, змінювання сприйняття діяльності поведінки політиків, внесення потрібних змін у виборче законодавство, розподіл зусиль за конкретними цілями; за легальністю використання: «білі», «сірі», «чорні»; за характером мотивації: мотивувальні та погрозувальні; за інформаційними носіями: друковані, зовнішні та електронні; за територ. особливостями: східні (застосовують у сусп-вах сх. типу) і західні (використовують у сусп-вах європ. типу); за рівнями впровадження: стандартні процедури, спрямовані на розв'язання типових завдань і творчі розробки; рекламні **Т.п.**: пряма і непряма реклама в ЗМІ; Інтернет-технології (створення веб-сайту суб'єкта політики, Інтернет-конференції), теледебати; психотехнології: залякування, НЛП, штучне викривлення візуального образу тощо. Отже, всі **Т.п.** можна згрупувати так: прийоми, спрямовані на зміну правил взаємодії між учасниками політ. процесу (в т. числі шляхом зміни нормативного, інституційного порядку); прийоми, що забезпечують внесення в масову свідомість нових уявлень, цінностей, формування нових установок, переконань; прийоми, що дозволяють маніпулювати поведінкою людей.

Т.п., що зумовлюють руйнування сусп-ного організму, втрату керованості ним, породжують правовий нігілізм, аморальність, політичну апатію, називають деструктивними. На противагу ним існують конструктивні **Т.п.**, спрямовані на досягнення політичного результату завдяки участі суб'єктів політ. процесу у вирішенні складних проблем. Загалом кількість та якість **Т.п.** постійно змінюються, тому їх застосування є проблемою морального вибору політика, його штабу і фахівців, що їх обслуговують. Знання **Т.п.**, методики, способів їх конструювання і використання допомагає досягненню передбаченого результату, визначає здатність прогнозувати, «читати ходи» політ. суперників, ефективно протидіяти їм.

С. Денисюк

